

УДК 378.091.011.3-051-057.21:641/642]:331.102.312]:37.013.042
DOI: 10.31499/2307-4906.3.2022.265914

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНДИВІДУАЛЬНО-КРЕАТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Ольга Курило, аспірант, старший лаборант кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій, Бердянський державний педагогічний університет.
ORCID: 0000-0002-8344-869X
E-mail: olgakurilo_1990@ukr.net

У статті представлено теоретичні аспекти психолого-педагогічного супроводу індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі. Відповідно до мети досліджено особливості психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі; розкрито зміст психолого-педагогічного супроводу майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі; виявлено очікувані результати індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх фахівців. Визначено, що організація психолого-педагогічного супроводу прискорює процеси розкриття й реалізації особистісного потенціалу майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід; індивідуально-креативне професійне становлення; інженер-педагог; харчова галузь; індивідуальна програма підготовки; особистий досвід; потенційні можливості; готовність до творчої професійної діяльності.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT FOR THE INDIVIDUAL-CREATIVE PROFESSIONAL FORMATION OF FUTURE FOOD INDUSTRY ENGINEERING TEACHERS

Olga Kurilo, Postgraduate Student, Senior Laboratory Assistant at the Department of Vocational Education, Labor Training and Technology, Berdyansk State Pedagogical University.
ORCID: 0000-0002-8344-869X
E-mail: olgakurilo_1990@ukr.net

The article presents theoretical aspects of psychological and pedagogical support for the individual-creative professional formation of future engineers in the industry of food.

According to the purpose, the following tasks of the study are defined: to investigate the features of psychological and pedagogical support in the educational process; to disclose the content of psychological and pedagogical support of future food industry engineers-teachers; to identify the expected results of the individual-creative professional formation of future food industry engineering teachers.

To achieve the goal and solve the defined tasks a set of interrelated theoretical research methods was used. They are the analysis of psychological and pedagogical literature and scientific research on the problem of psychological and pedagogical support (to identify the features of psychological and pedagogical support in the educational process), generalization and systematization (to predict the expected results of the individual-creative professional formation of future food industry engineering teachers).

It is determined that psychological and pedagogical support contributes to the activation of higher education applicants and the formation of their desire for professional growth, taking into account the acquired knowledge about themselves, their abilities and prospects of their development. The organization of psychological and pedagogical support accelerates the processes of disclosure and realization of the personal potential of future food industry engineering teachers in the professional formation process at the stage of study at the institution of higher education.

Keywords: *psychological and pedagogical support; individual-creative professional formation; engineering teacher; food industry; individual training program; personal experience; potential opportunities; readiness for creative professional activity.*

Якість підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі у системі вищої освіти є одним із критеріїв їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Творче професійне зростання майбутніх фахівців залежить від формування професійно важливих якостей та креативних психічних / психологічних властивостей відповідно до вимог інженерно-педагогічної та творчої діяльності; формування мотивації до творчої професійної діяльності, яка слугує внутрішньою рушійною силою професійного самовизначення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі, їхньої самоорганізації, самодисципліни та самоконтролю; здатності до особистого творчого розвитку, оцінки власних творчих можливостей та використанню набутого досвіду у досягненні очікуваних результатів професійної діяльності. Однією з умов формування творчого професійного зростання майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі є психолого-педагогічний супровід.

Теоретичною базою дослідження є напрацювання науковців, у яких вивчається психолого-педагогічний супровід професійно-особистісного розвитку педагога (А. Батаршев, Е. Зеєр), організація педагогічного супроводу в освітньому середовищі (В. Квас, Л. Капустіна, О. Ярошинська), особистісні особливості та становлення професійних якостей здобувачів вищої освіти в період навчання (В. Бордовський, Н. Головатий, Н. Полторацька, А. Реан) та інші. Дослідники з'ясовують зміст та структуру психолого-педагогічного супроводу в контексті власних пошукових інтересів, визначають умови та методи його здійснення. Однак проблема психолого-педагогічного супроводу як умови формування творчого професійного зростання майбутніх фахівців залишається актуальною для сьогодення.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні аспектів психолого-педагогічного супроводу індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження: дослідити особливості психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі; розкрити зміст психолого-педагогічного супроводу майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі; виявити очікувані результати індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

Для досягнення мети, розв'язання завдань використано сукупність взаємопов'язаних теоретичних методів дослідження: аналіз психолого-педагогічної літератури та наукових досліджень з проблеми психолого-педагогічного супроводу – для виявлення особливостей психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі; узагальнення та систематизація – для прогнозування очікуваних результатів індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

Насамперед звертаємо увагу на сутність феномена «супровід», який визначають як: дію, яка опредмечена від дієслова «супроводжувати», тобто «проводжати, супроводжувати, йти разом для проводжання, проводжати, слідувати» (В. Даль) [5]; дію зі значенням супроводжувати, супроводити; те, що супроводить якусь дію, явище; поєднання дії з іншою, побічною дією; та додавання чогось до чогось, доповнення до чогось (С. Гончаренко) [4]; допомогу, в основі якої лежить збереження максимальної волі й відповідальності суб'єкта розвитку за вибір варіанта розв'язку актуальної проблеми (Н. Крилова) [13]; метод, який забезпечує створення умов для прийняття суб'єктом розвитку оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору (Е. Козакова) [10]; різноманітну систему, в якій можна виділити форми роботи, спрямованість, предмет та об'єкт (О. Єршов) [6]; метод, який ґрунтується на взаємодії того, хто супроводжує, і того, кого супроводжують (І. Семенов) [18]; підтримку, діяльність, сприяння, співпереживання, співпрацю, створення умов, метод (О. Павлова) [17]; спільні дії (систему, процес, вид діяльності) людей один щодо одного в їхньому соціальному оточенні, що здійснюються ними в часі та просторі й відповідають ролям, які їм властиві (Т. Коростіанець) [12].

Отже, супровід передбачає спільні дії учасників певного процесу з надання безперервної конструктивної допомоги з боку компетентної особи та обов'язкової відповідальності суб'єкта впливу за вибір ухвалених рішень.

На основі аналізу наукової психолого-педагогічної літератури встановлено, що супровід як освітнє явище характеризується такими ознаками:

- суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії викладача і здобувача вищої освіти, що передбачає: ставлення до здобувача вищої освіти як до суб'єкта спілкування, співпраці, співдружної діяльності, розширення ступенів його свободи, надання права на власний вибір [15]; спільність і взаємореферентність, яка приймається та підтримується суб'єктами взаємодії; багатопроєктність; схожість інтерпретацій; адаптивність; переважне використання «м'яких» методів педагогічної взаємодії [19];
- зорієнтованість на особистість здобувача вищої освіти, його потреби, бажання, мотиви, соціальну ситуацію розвитку;
- надання реальної допомоги з розроблення індивідуального плану дій, вироблення індивідуальної професійно-педагогічної стратегії [14]; індивідуальної навчальної програми [11].

Тобто психолого-педагогічний супровід розглядається вченими як недиригентна форма надання допомоги з розвитку і саморозвитку особистості здобувачів освіти, що зумовлює низку дій «супроводжувачих» педагогів, психологів, наставників, консультантів, а саме:

- визначення інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання студентських проблем, що заважають їм самостійно досягти бажаних результатів у професійно-навчальній діяльності (А. Виселко) [2];
- корекція деструктивних тенденцій розвитку майбутнього фахівця, підвищення адаптованості до соціально-економічних і технологічних змін, розвиток у нього позитивної професійної перспективи (Е. Зеєр) [8];
- забезпечення існування реальних умов для позитивного навчання і психологічного розвитку суб'єкта в життєвих ситуаціях взаємодії і, як результат, ухвалення суб'єктом самостійного позитивного рішення

(В. Зінченко) [9];

- навчання майбутнього фахівця ставити й досягати індивідуальну мету та співвідносити її з метою інших людей і суспільними цінностями; формування здатності до усвідомлення особистісних можливостей і потреб та самостійного обґрунтованого вибору (А. Жукова, В. Мальцева) [7];
- визначення можливих професійних перспектив та підтримка у виборі шляхів професійного й особистісного розвитку (А. Батаршев) [1];
- зацікавлення вихованця тими чи іншими проблемами, завданнями, творчим інноваційним інформуванням новими науковими ідеями, відкриттями, знаннями, акцентуючи на зацікавленому очікуванні творчого просування у вирішенні проблеми, на готовності до надання інструментальної допомоги в обов'язковому досягненні нових результатів, на позитивній емоційно-почуттєвій оцінці процесу та продукту його творчої діяльності (В. Рибалко) [16].

Отже, психолого-педагогічний супровід – це динамічний процес, який потребує від особистості викладача стану активної включеності в процес навчання, виховання та розвитку здобувачів вищої освіти, що дозволяє визначити їхній особистий досвід та потенційні можливості (професійно важливі якості та креативні психічні / психологічні властивості); виробити напрями та сформувані стратегії індивідуально-креативного розвитку; організувати накопичення значущих для майбутньої професії досвіду й способів інженерно-педагогічної та творчої діяльності; формувати здатності до особистого творчого розвитку, оцінки власних творчих можливостей та використанню набутого досвіду у досягненні очікуваних результатів професійної діяльності.

У психолого-педагогічному супроводі, як у процесі, що розгортається в часі, виділяємо три основні дії: діагностика (відстеження, визначення стану, в якому знаходиться здобувач вищої освіти, виявлення сутності і реального змісту проблем індивідуально-креативного розвитку, комплексу причин їх виникнення, що служить основою для постановки цілей); відбір і застосування методичних засобів (спільно зі здобувачем освіти створюється образ того стану, якого він хоче досягти, тобто визначається напрям і передбачаються шляхи індивідуально-креативного розвитку; здійснюють пошук варіантів вирішення проблеми через використання можливостей освітнього середовища; визначають ступінь участі викладача в цьому процесі та засоби супроводу); аналіз проміжних і кінцевих результатів (допомога здобувачам освіти дістатися до своєї мети, здійснити свої бажання), що дає можливість коректувати формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до творчої професійної діяльності.

Так, провідними функціями психолого-педагогічного супроводу майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі є: компенсуюча – проявляється у формуванні прагнення нівелювати той чи інший недолік завдяки активізації діяльності, яка найбільше подобається, де здобувачі вищої освіти швидше досягають успіхів та прагнуть до самореалізації; стимулююча – виражається у підтримці наявних позитивних особистісних новоутворень; адаптаційна – забезпечує пристосування здобувачів вищої освіти до нових навчальних ситуацій, адекватного вибору дій у невідомих умовах, змінених обставинах; корекційна – передбачає виправлення негативних характерологічних або особистісних змін; соціалізуюча – спрямована на надання здобувачам вищої освіти можливостей для соціального розвитку та соціального пізнання.

Суб'єкт-суб'єктний характер психолого-педагогічного супроводу слугує створенню творчого поля спільної взаємодії, завдяки чому між учасниками освітнього процесу встановлюється партнерське навчальне співробітництво, виникають відносини співтворчості, довіри один до одного, емоційної відкритості – все це дозволяє викладачам активно впливати на особистість майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі.

Методичний інструментарій забезпечення психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі до творчої професійної діяльності складає комплекс психолого-педагогічних методів моніторингу особистості та її розвитку, індивідуальні та групові методи взаємодії.

Отже, психолого-педагогічний супровід спирається на особистісні пріоритети у індивідуально-креативному професійному становленні майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі у сфері освіти, які сприяють формуванню готовності до творчої професійної діяльності.

Ефективне вирішення питання індивідуально-креативного професійного становлення майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі здійснюється за їхньої активної участі в цьому процесі як свідомого, цілеспрямованого підвищення рівня сформованості готовності до творчої професійної діяльності.

З метою залучення здобувачів вищої освіти до усвідомленого формування означеної готовності було розроблено «Індивідуальну програму підготовки до творчої професійної діяльності», зміст якої зорієнтовано на формування здатності до вирішення складних спеціалізованих задач та практичних проблем професійної (професійно-технічної) освіти та харчової галузі з елементами творчості. До змісту індивідуальної програми включено різноманітні практико-орієнтовані завдання з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки: «Психологія» та «Професійна педагогіка» (1-й, 2-й рік навчання), «Загальні технології харчових виробництв» (2-й, 3-й рік навчання), «Методика професійного навчання» (3-й, 4-й рік навчання).

Наприклад: «Психологія» – 1) Ознайомтеся з описом запропонованих анкет, тестів та опитувальників. Визначте власний творчий потенціал за допомогою діагностичного інструментарію, чітко діючи за інструкціями. По закінченню дослідження оцініть власний стан креативних психічних / психологічних властивостей та сформулюйте власну мету індивідуально-креативного розвитку. 2) Серед запропонованого переліку особливостей поведінки індивіда та особистості виділіть ті, які відбивають їхню творчу сутність. Обґрунтуйте свій вибір. «Професійна педагогіка» – 1) Підготуйте презентацію за темою «Професійна (професійно-технічна) освіта: зарубіжний досвід країн світу» (оберіть державу, що належить ЄС: Бельгія, Німеччина, Італія...). 2) Проаналізуйте педагогічні ситуації та запропонуйте їх вирішення з урахуванням змісту та реалізації творчого підходу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. «Загальні технології харчових виробництв» – 1) Ознайомтеся з технологією підготовки живих квітів для оформлення цукристих кондитерських виробів. Скористайтеся технологією та оформіть цукристий кондитерський виріб живими квітами. Зробіть запис про виконану роботу та сфотографуйте її результат. 2) Оберіть рецепт кексу та приготуйте тісто дотримуючись вимог якості. Оздобте готовий борошняний кондитерський виріб на основі використання технології виконання квітів із цукрової пасти або мастики. «Методика професійного навчання» – 1) Проаналізуйте зміст теоретичної та виробничої підготовки здобувачів професійної

(професійно-технічної) освіти на основі творчого підходу. 2) Виконайте завдання з дидактичної характеристики навчальної мотивації та способів її реалізації на основі творчої діяльності.

Поступове виконання індивідуальної програми передбачало здійснення здобувачами вищої освіти самооцінки, самоорганізації, самодисципліни, самоконтролю та самоаналізу результатів академічних та особистісних досягнень.

Процес оцінювання власних дій впливав на ефективність діяльності здобувачів вищої освіти і розвиток їхньої особистості. Зважаючи на те, що самооцінка тісно пов'язана з рівнем намагань та цілями, які перед собою ставили здобувачі вищої освіти, ми намагалися сприяти її адекватності, що дозволяло майбутнім інженерам-педагогами харчової галузі правильно співвідносити свої сили із завданнями різної складності з вимогами освітнього процесу.

Майбутні інженери-педагоги харчової галузі оцінювали себе з різних позицій: на основі зіставлення рівня своїх вимог з об'єктивними результатами власної діяльності, порівняння себе й інших здобувачів освіти, порівняння своїх минулих і теперішніх здобутків чи поразок. Доцільним і сумірним щодо себе є підхід, за якого здобувачі освіти порівнюють себе з собою, тобто оцінюють свої досягнення в теперішньому моменті порівняно з успіхами минулого. Системне оцінювання власних спонук, бажань, емоцій, почуттів, вчинків відбувається за такими логічними етапами: аналіз досліджуваної якості чи події; самоконтроль; порівняння аналогічних якостей чи явищ у динаміці їх проявів.

Базовими передумовами об'єктивної самооцінки стали самоорганізація (що дозволяє розширити коло суспільно корисної діяльності), самодисципліна (що дає можливість проявити якісний рівень умінь), самоконтроль (що сприяє створенню об'єктивного уявлення про власний творчий потенціал). Однак нами враховано, що лише критична самооцінка сприяє самовихованню шляхом постановки конкретної мети, завдань, вирішення яких підносить суб'єкта на новий рівень активності, самореалізації. Зовнішні стимули мають перетворитися у внутрішні спонукання, коли навчально-професійна діяльність набуває особистісну значущість. Лише за таких умов намагання успішно опанувати професію, пройти процес професійного становлення, зумовлює активність щодо зростання особистості.

У результаті самооцінки навчальної діяльності у майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі формується рефлексивна позиція. Так званий рефлексивний «вихід» щодо власної навчальної діяльності, коли сама ця діяльність є для здобувача вищої освіти особливим предметом аналізу, осмислення й оцінки [3].

На основі процесів самопізнання здобувачі вищої освіти формулюють цілі індивідуально-креативного розвитку. Протягом реалізації індивідуальної програми здобувачі вищої освіти оформлюють результати академічних та особистісних досягнень (фіксування, накопичення та оцінювання індивідуальних досягнень за певний період навчання). Це дозволяє враховувати досягнення, зусилля та прогрес здобувача вищої освіти в різноманітних видах діяльності – педагогічній (теоретична та практична підготовка), організаційно-методичній (методична та організаційно-управлінська діяльність), самоосвітній (ауто- та акме-діяльність).

Використання індивідуальної програми допомагає: підтримувати високу навчальну мотивацію; зміщувати акцент з того, що здобувач вищої освіти не знає і не вмє, на те, що він знає і вмє з певної теми та дисципліни; розвивати навички

рефлексивної та оцінної (самооцінної) діяльності; об'єднувати якісну та кількісну оцінки; закладати додаткові передумови і можливості для успішної професіоналізації. Індивідуальна програма – це організація оцінювання не тільки успіхів, а й освітніх труднощів та шляхів їх подолання. Таким чином, важлива мета індивідуальної програми – організація рефлексії освітньої діяльності через демонстрацію її результатів і продуктів, аналіз та оцінку.

Отже, психолого-педагогічний супровід сприяє активізації творчої діяльності здобувачів вищої освіти. Професійне зростання здійснюється на основі отриманих знань про себе, своїх здібностей та перспективи власного розвитку. Організація психолого-педагогічного супроводу прискорює процеси розкриття й реалізації особистісного потенціалу майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі під час професійного становлення на етапі навчання у закладі вищої освіти.

Перспективою подальших наукових розвідок є розробка моделі формування готовності майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі до творчої професійної діяльності, спрямована на створення оптимальних умов формування творчої професійної готовності майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батаршев А. В. Система психолого-педагогического сопровождения профессионально-личностного развития педагога. *Человек и образование*. 2015. № 1(42). С. 16–21.
2. Виселко А. Д. Психолого-педагогічний супровід адаптації іноземних студентів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2017. № 2(14). С. 69–73.
3. Герасимова О. И. Концептуальное понимание категории «Рефлексия» (историко-педагогический анализ). *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія*. 2009. С. 10–13.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
5. Даль В. Толковый словарь: в 4 т. / ред. К. В. Виноградова. Печ-ся по изд. 1955 г. (1880–82). М.: Русский язык, 1991. Т. 4. 683 с.
6. Єрьоменко О. А. Сутність педагогічного супроводу освітнього процесу. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2012. № 36. С. 96–100.
7. Жукова А., Мальцева В. Організація психологічного супроводу. *Вопросы психологии*. 2002. № 2. С. 2.
8. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учеб. пособие. 2-е изд., перераб., доп. М.: Деловая книга, 2003. С. 266–267.
9. Зінченко В. М. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в умовах дошкільного закладу. *Дошкільна освіта*. 2004. № 1. С. 49.
10. Казакова Е. И. Сопровождение развития – новая образовательная технология. *Психолого-педагогическое, медико-социальное сопровождение развития ребенка: в 2-х ч.* СПб., 2001. Ч. 1. С. 9–14.
11. Ковалева Т. М. Материалы курса «Основы тьюторского сопровождения в общем образовании»: лекции 1–4. Москва: Педагогический университет «Первое сентября», 2010. 56 с.
12. Коростіянець Т. П. Педагогічний супровід студентів в освітніх установах педагогічної вищої освіти. *Загальна педагогіка та історія педагогіки. Теорія і методика професійної освіти*. 2019. Вип. 12. Т. 1. С. 111–114.
13. Крылова Н. Б. Можно ли управлять педагогической поддержкой, а если можно, то как? *Народное образование*. 2000. № 3. С. 32–41.
14. Мирончук Н. М. Педагогічний супровід майбутніх викладачів вищої школи у процесі професійної підготовки. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* 2016. Вип. 89, ч. 2. С. 127–131.
15. Непомняща І. М. Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2019. Вип. 3(128). С. 165–169.
16. Ожегов С. И. Словарь русского языка / под. ред. Н. Ю. Шведовой. 19-е изд., испр. М.: Рус. яз., 1987. С. 134.

17. Павлова О. Г. Психолого-педагогічний супровід як умова професійної мотивації майбутніх учителів початкових класів. *Збірник наукових праць: педагогічні науки*. 2017. Вип. LXXX. Т. 1. С. 180–184.
18. Семененко І. Є. Педагогічний супровід як психолого-педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 29(82). С. 346–351.
19. Шакурова М. В. Педагогическое сопровождение становления и развития социокультурной идентичности школьников: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. М., 2007. 361 с.

REFERENCES

1. Batarshchov, A. V. (2015). Sistema psihologo-pedagogicheskogo soprovozhdenija professional'no-lichnostnogo razvitija pedagoga. *Chelovek i obrazovanie – Man and Education*, 1(42), 16–21 [in Russian].
2. Vyselko, A. D. (2017). Psykholoho-pedahohichnyi suprovid adaptatsii inozemnykh studentiv. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serija "Pedahohika i psykholohiia". Pedahohichni nauky – Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology". Pedagogical sciences*, 2(14), 69–73 [in Ukrainian].
3. Gerasimova, O. I. (2009). Konceptual'noe ponimanie kategorii «Refleksija» (istoriko-pedagogicheskij analiz). *Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu. Serija: Pedahohika, psykholohiia i sotsiolohiia – Scientific works of the Donetsk National Technical University. Series: Pedagogy, psychology and sociology*, 10–13 [in Russian].
4. Honcharenko, S. U. (1997). Ukrain'skyi pedahohichnyi slovnyk. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
5. Dal', V. (1991). Tolkovyj slovar'. (Vols. 1–4; Vol. 4). Moskva: Russkij jazyk [in Russian].
6. Yeromenko, O. A. (2012). Sutnist pedahohichnogo suprovodu osvithnoho protsesu. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity – Problems of engineering and pedagogical education*, 36, 96–100 [in Ukrainian].
7. Zhukova, A., Maltseva, V. (2002). Orhanizatsiia psykholohichnogo suprovodu. *Voprosy psykholohyy – Questions of psychology*, 2, 2 [in Ukrainian].
8. Zeer, Je. F. (2003). Psihologija professij. Moskva: Delovaja kniga [in Russian].
9. Zinchenko, V. M. (2004). Orhanizatsiia psykholoho-pedahohichnogo suprovodu dytyny v umovakh doshkilnogo zakladu. *Doshkilna osvita – Pre-school education*, 1, 49 [in Ukrainian].
10. Kazakova, E. I. (2001). Soprovozhdenie razvitija – novaja obrazovatel'naja tehnologija. *Psihologo-pedagogicheskoe, mediko-social'noe soprovozhdenie razvitija rebenka* (Parts 1–2; part 1). Sankt-Peterburg [in Russian].
11. Kovaleva, T. M. (2010). Materialy kursa "Osnovy t'jutorskogo soprovozhdenija v obshhem obrazovanii": lekci 1–4. Moskva: Pedagogicheskij universitet "Pervoe sentjabrja" [in Russian].
12. Korostianets, T. P. (2019). Pedahohichnyi suprovid studentiv v osvithnikh ustanovakh pedahohichnoi vyshchoi osvity. *Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky. Teoriia i metodyka profesiinoi osvity – General pedagogy and history of pedagogy. Theory and methodology of professional education*, issue 12, vol. 1, 111–114 [in Ukrainian].
13. Krylova, N. B. (2000). Mozhno li upravljat' pedagogicheskoi podderzhkoj, a esli mozhno, to kak? *Narodnoe obrazovanie – National education*, 3, 32–41 [in Russian].
14. Myronchuk, N. M. (2016). Pedahohichnyi suprovid maibutnikh vykladachiv vyshchoi shkoly u protsesi profesiinoi pidhotovky. *Novi tekhnolohii navchannia. – New learning technologies: science and method. coll., issue 89, part 2*, 127–131 [in Ukrainian].
15. Nepomniashcha, I. M. (2019). Psykholoho-pedahohichnyi suprovid profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv zakladiv doshkilnoi osvity. *Naukovi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu – Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky*, issue 3(128), 165–169 [in Ukrainian].
16. Ozhegov, S. I. (1987). Slovar' russkogo jazyka. N. Ju. Shvedova (Ed.). Moskva: Rus. jaz. [in Russian].
17. Pavlova, O. H. (2017). Psykholoho-pedahohichnyi suprovid yak umova profesiinoi motyvatsii maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv. *Zbirnyk naukovykh prats: pedahohichni nauky – Collection of scientific works: pedagogical sciences*, issue LXXX, Vol. 1., 180–184 [in Ukrainian].
18. Semenenko, I. Ye. (2013). Pedahohichnyi suprovid yak psykholoho-pedahohichna problema. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools: coll. of science ave*, issue 29(82), 346–351 [in Ukrainian].
19. Shakurova, M. V. (2007). Pedagogicheskoe soprovozhdenie stanovlenija i razvitija sociokul'turnoj identichnosti shkol'nikov. *Doctor's thesis*. Moskva [in Russian].